

“KRAJODRAZI”

TIVAT, 24.03 2015.god.,

Galerija ljetnjikovca “Buća”, 19,00h

Dame i gospodo,

Poštovani partneri,

Pred vama je noćas izbor tekstova , slika, fotografija, Boke Kotorske i Dubrovačko-neretvanske županije, koje su zapisali, naslikali ili fotografisali ljudi koji su u ovim krajevima živjeli, ili su ove krajeve posjetili.

Cilj nam je bio da se izborom zapisa, slika, fotografija, približimo biću kraja, da uhvatimo njegovu atmosferu, zaustavimo događaje, da istakemo ljude koji su ostavili svoj pečat i umjetnička djela tj umjetničke činove, koji su obilježili pojedine periode... da ukažemo na karakter kraja, i na činjenicu da prostor nije prazno naspram punog, zid naspram polja, već da su i zid i polje istovremeno otisak u nama.

Cilj nam je bio i da ukažemo na veze između Boke Kotorske i Dubrovačko neretvanske županije, koje u kontinuitetu traju vjekovima i na činjenicu da su isti putopisci, slikari, fotografi imali istovremene osvrte i ostavili istovremene otiske ovog, rekla bih, jedinstvenog područja.

Primjera radi, četrdesetih godina 20-tog vijeka Rebecka Vest, engleska spisateljka, posjetila je Boku i Dubrovnik i zapisala...

“... Ušli smo u Boku Kotorsku, duboko izuvijanu prirodnu luku o kojoj čovjek čita čitavog života; nalik na norveški fjord, bila je u poređenju s nekim drugim predjelom ono što je balet prema običnom koraku...(i dalje) u Kotoru smo se ukrcali na naš veliki blistavi parobrod. Pre nego što smo pošli na spavanje, još jednom smo bacili pogled na Dubrovnik, koji se tako neobično za velike gradove, cjelovito ocrtavao u toj blistavoj tami zvjezdane junske noći, kao da je bio grad naslikan na novčiću...”

90-tih godina 20-tog vijeka pišući o jedinstvenom enterijeru bokeškog svetišta Gospe od Škrpjela, Don Gracija Brajković i Don Branko Sbutega zapisuju : “...Ulazak u crkvu znači susret s dva velika imena bokeljskog slikarstva: Lovrom Marinovim Dobričevićem i Tripom Kokoljom. Centralno postavljena Dobričevićeva Madona kao da daje svjetlost s mramornog prijestolja oltara Kokoljinim likovnim zapisima u polutama lađe. Gotika i barok mire se u pobožnom susretu...”

Lovro Marinov Dobričević, kotorski i dubrovački slikar, naslikao je oltarnu palu u svetištu na Škrpjelu preko puta Perasta, kako se pretpostavlja krajem prve polovine 15.-tog vijeka, dok je živio u Kotoru. Sredinom 15. vijeka odlazi iz Kotora u Dubrovnik gdje nastavlja da slika i smatra se osnivačem dubrovačke slikarske škole. Među Lovrovim dubrovačkim radovima ističe se poliptih za crkvu Sv. Dominika koji je radio sa Matkom Junčićem i koji se i danas nalazi u istoj crkvi.

U dubrovačkom dijelu brošure nalazimo slike Vlaha Bukovca. Isti slikar, tokom svog boravka u Boki izradio veliki broj portreta, između ostalog, i portret peraškog sveštenika Don Srečka Vulovića.

Dubrovački graditelji gradili su i u Kotoru. Na grobnom zapisu u crkvi sv. Luke u Kotoru čitamo da je tu u prvoj polovini 14. vijeka sahranjen Milen Petralci, kamenorezac iz Dubrovnika.

Sv. Vlaho u rukama drži bedemima okružen grad Dubrovnik, a Sv. Tripun, bedemima okružen grad Kotor. Reklo bi se da štite čvrste zatvorene cjeline, a oni upravo te čvrste cjeline spajaju. Dio moći sv. Tripuna, relikvijar u obliku ruke čuva se u riznici Dubrovačke katedrale. U dubrovačkoj Katedrali poseban oltar imaju i bokeljski mučenici Petilovrijenci (Petar, Lovro i Andrija). Ostalo je zabilježeno, da su poslije velikog potresa 1667. godine, koji je, napomene radi, nanio velike štete i Dubrovniku i Kotoru, čak i mošti kotorske blaženice Ozane, bile nakratko prenesene u Dubrovnik. Navedeno nesporno govori o vjekovnom duhovnom povjerenju ovih prostora.

Mnoge dubrovačke familije su kotorskog porijekla, primjera radi Derse, Držići... i tako redom... smjenjuju se veze, franjevci, dominikanci, pomorci, trgovci, graditelji, zanatlije, naučnici, umjetnici, putopisci, ljudi. A ljudi su ono što, ili oni koji prostor čine krajem, krajolikom, kulturnim pejzažem, a time i dijelom civilizacije i upravo veze među ljudima su i veze među krajevima.

I na kraju.

Prilikom izbora zapisa, Boka Kotorska¹⁶ posmatrana kao jedinstvena geografska, civilizacijska i kulturološka cjelina koja ima svoju boju i svoj karakter. Isto tako, naša namjera je bila da ukažemo i na posebne nijanse i posebne karaktere svakog pojedinačnog dijela ove cjeline.

Dozvolite mi da za ovu priliku ukratko iskažem svoja zapažanja i svoje emocije koje su rezultat ovog procesa.

Kotor; stisnuo se ispod surih litica i ćuti. Teška brda objesila se o nebo... Sivilo se utapa u moru. Zatvoren krug.Boje; sivo plava, modro zelena sa ponekim akcentom bijele... Težina, zatvorenost, a onda grad oškrine prozore prema suncu, prema Dobroti, prema Prčanju.... i počne da se raduje, no to je samo pokušaj, za prvih kiša planine ga pritisnu sivilom i grad ponovo potone pod težinom Vrmca i Lovćena.

Herceg Novi; naranče, narančasto, žuto kao limuni, zuto zeleno, kao mimoza, skalini, sunce, plavetnilo otvorenog mora...a od prejakog sunca rastaču se vidici.

Tivat; zeleno, bijelo, plavo...so i more, ptice, sam sebi okrenut, na nasipu formiran, kao da je spreman da se svakog trena pretvori u nešto drugo.

Perast; zapeti luk, vjetar s Veriga, koji duhu neda da miruje; otvorenost i zatvorenost.

Risan; mistika, san...sloj ispod sloja, grad ispod mora...tajna.

I **Boka**; sivo, plavo sa malo zelenog, koje su pustili između sebe kamen i more. Hirovita rijeke koja se nekad davno predala moru, ali još talasa između brda čeznući za divljom slobodom.

Da zaključim... Protrljali smo lampu. Zapalili fitilj. Svjetlost se rasula. Jasnije vidimo brda i more i obale i crkve i palatei orleandre i čemprese i šume kostanja i vrtove iza zidova..

Krajolik se rasuo da bi se ponovo sastavio na papiru, u Krajodrazima, u riječima, u slikama, u fotografijama i u kolažima Nore Mojaš, koji nas, umjesto vinjeta, vode ovom brošurom i mapom.

Zapisi su kratki, naizgled otrgnuti, bez početka i bez kraja...namjerno nedovršeni. Birajući ih davali smo im odraz nas samih. Vi ćete dopisati vaše odraze ili će se isti odraziti u vama samima što je poseban dopis.

Hvala vam za pažnju,

Jasminka Grgurević

Tivat, 24.03.2015.